

Enkele aantekeningen bij de vangst van een Buidelmees

(Remiz p. pendulinus Linnaeus).

In de middag van 3 november 1973 werd met een mistnet in de geul-4 poelen van het infiltratiegebied een Buidelmees gevangen en geringd. Aangezien deze vogel de 10de ringvangst en het 20ste geval voor Nederland betrof werd de vogel vóór het loslaten uitvoerig beschreven, gemeten en gefotografeerd.

Beschrijving:

Kruin en nek lichtgrijs met lichtbruin waas. Voorhoofd vuilwit. Op de grens van voorhoofd en kruin een rij kastanjebruine vlekjes. Van voorhoofd over wang en oorstreek een zwart masker op de oorstreek met een bruin waas. Neusveren vuilwit. Kin en keel vuilwit. Mantel kastanjebruin, rug en stuit kaneelbruin. Borst, buik, flanken en onderstaart crême. Enkele bruine vlekjes op borst. Hand- en armpennen grijs met geelbruine zomen langs buitenvlag welke naar de top lichter worden tot vuilwit, breder en intenser van kleur op de schouderveren. Duimvleugel, carpale dekveer en handpendekveren grijs met smalle licht- geelbruine zomen en iets gesleten. Een aantal (linker- 3 en rechtervleugel 4) buitenste grote armpendekveren grijs met lichtbruine zoom langs buitenvlag overgaand in vuilwitte top en iets gesleten. Overige grote armpendekveren eveneens grijs, maar met kastanjebruine zoom en oranjebruine top en iets langer en breder. Overige vleugeldekveren grijs met brede kaneelkleurige zomen. Staartpennen zwartbruin met smalle witte zomen; puntig toelopend. Snavel hoornkleurig met grijs witte basis en snijrand, punt vuilwit. Iris donkerbruin. Poten donker blauwgrijs.

Vleugel-, staart- en snavel lengte resp. 57, 49 en 10, 5 mm. Vleugelformule 32, 2, 0, 0, 1, 3, 5, 7, 9, 11. Aanzienlijk vet zowel op de keel als op de buik (vetgraad 3). Het gewicht bedroeg 10, 5 gram om 14. 00 uur. Het verenkleed vertoonde m. u. v. bovengenoemde veren geen slijtage en er werden geen veren geruid.

Biotoop:

De poelen liggen in een duinvallei, grenzen aan een infiltratiegeul en zijn ruig begroeid. Behalve riet (*Phragmites australis*) en vele kruiden staan er ook grote en kleine Lisdodde (*Typha latifolia* en *augustifolia*), en harig Wilgenroosje (*Epilobium hirsutum*). Langs de oevers en op de hogere delen vindt men een grote variatie aan opslag van houtgewassen zoals: Duindoorn (*Hippophaë rhamnoides*), Vlier (*Sambucus nigra*), Kruipwilg (*Salix repens*), Schiet-, Kraak- en Grauwe Wilg (*Salix alba*, *fragilis*, *cinerea*), Zwarte Els (*Alnus glutinosa*), Ratelpopulier (*Populus tremula*), Ruwe Berk (*Betula pendula*), gewone Esdoorn (*Acer pseudo-platanus*) en Meidoorn (*Crataegus spec.*).

Voorkomen:

Deze soort werd door een nestvondst in de Brabantse Biesbosch in 1962 voor de eerste maal in Nederland vastgesteld (Braaksma, 1965). Daarna is de Buidel-

mees regelmatig in ons land waargenomen (w) en geringd (r) (zie tabel).'

	1962	'63	'64	'65	'66	'67	'68	'69	'70	'71	'72	'73	'74	
w (1)				1		3	1	4				?	?	( ) nestvondst
r						4	2	3				1	3	onbevestigde waarneming

De toename kan in verband worden gebracht met de westelijke areaaluitbreiding van deze soort. Het beschreven biotoop vertoont overeenkomst met dat wat beschreven is door Voous (1960).

De juveniele Buidelmees van 15 t/m 21 oktober 1967 werd in dezelfde poelen waargenomen als dit gevangen exemplaar (eigen dagboek notities).

Diskussie:

Het opmerkelijke van deze gevangen vogel is afgezien van zijn zeldzaamheid, de onvoltooide rui van de vleugeldekeren. Deze laten namelijk een opvallend verschil in kleur en vorm zien tussen de pas geruide en de oude dekeren.

Het ruipatroon der vleugeldekeren van dit exemplaar vertoont sterke overeenkomst met dat van juveniele vogels van een aantal mezensoorten zoals de Zwarte Mees (*Parus ater*), Pimpelmees (*Parus caeruleus*) en de Koolmees (*Parus major*). Volgens Svensson (1970) behoort de Buidelmees tot een van de weinige Europese zangvogelsoorten waarbij zowel de adulte als de juveniele vogels het gehele verenkleed ruien in de periode nazomer begin herfst, zoals bij de Baardmees (*Panurus biarmicus*) en de Staartmees (*Aegithalos caudatus*). Dit exemplaar vormt dan ook, wat de onvoltooide rui betreft, hierop een uitzondering.

Bij onderzoek aan vier balgen uit de kollektie van het Natuur Historisch Museum te Leiden blijkt echter dat dit ruipatroon ook voorkomt bij een ♀ verzameld in februari 1905 te Padovano, Italië. De overige drie balgen uit Italië vertoonden het normale ruipatroon (♂ feb. 1905, Padovano, ♀ sept. 1919 Florence en ♂ sept. 1919, Toscana).

Een derde uitzondering op dit ruipatroon betreft het exemplaar dat in volledig jeugdkleed werd waargenomen van 15 tot 21 oktober 1967 (Ten Kate, 1968).

Ik kom dan ook tot de volgende konklusies:

1. Een deel van de juveniele Buidelmezen voltooiën de rui van jeugdkleed naar volwassen kleed niet in de periode nazomer begin herfst en stoppen deze voor onbepaalde tijd.
2. De rui van grote vleugeldekeren verloopt in het beschreven geval niet symmetrisch.
3. Buidelmezen in jeugdkleed komen tot eind oktober voor.

Een verklaring voor konklusie 1 en 2 zou zijn dat laat geboren jongen de rui van jeugdkleed naar volwassen kleed door bepaalde factoren niet kunnen voltooiën.

De oorzaak van deze stagnatie zou gevonden kunnen worden in een aantal elkaar versterkende factoren zoals vermindering van de daglengte, afname van het beschikbare voedsel, noodzaak tot aanleggen van een vetreserve en trek-drang.

Geraadpleegde literatuur:

Boerman, M. O. (1974) Planteninventarisatie van enige delen van de duinwaterwinplaats. Uitg. Gemeentewaterleidingen Amsterdam.

Braaksma, S. (1965) Een nestvondst van een Buidelmees (*Remiz pendulinus*) in de Brabantse Biesbosch in december 1962. *Limosa* 38:6-2.

Speek, B. J. (1969-'74) Ringverslagen van het Vogeltrekstation. *Limosa* 43-48.

Svensson, Lars (1970) Identification Guide to European Passerines. (Naturhistoriska Riksmuseet, Stockholm).

Tekke, M. J. (1972-'74) Ornithologie van Nederland '69-'72. *Limosa* 45-47.

Ten Kate, C. G. B. (1968) Nieuwe waarnemingen van de Buidelmees (*Remiz pendulinus*) in ons land. *Limosa* 41:27-30.

Voous, K. H. (1960) Atlas van de Europese vogels. pp 233, 235 en 251.

T. M. van Spanje.

